

the organization of power and to the development of the main concepts of foreign and domestic policy.*Keywords:* democracy, state, transformation, organization, emigration, Russian Diaspora, sense of justice.

Надійшла до редколегії 26.02.2013 р.

УДК 32.316.77

О. О. Заславська*Хмельницький національний університет***ПОЛІТИЧНА КОМУНІКАЦІЯ В КОНТЕКСТІ СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ПІДХОДУ**

Розкрито сутність і специфіку структурно-функціонального підходу до аналізу політичної комунікації. Виявлені структурні елементи, охарактеризовані функції політичної комунікації і запропонована їх класифікація.

Ключові слова: комунікація, політична комунікація, політична інформація, комунікатор, комунікант.

За умов утвердження нових принципів організації політико-інформаційного простору, плюралізму, відсутності ідеологічних заборон, зростання кількості політичних суб'єктів, що представляють інтереси різних соціальних груп на сучасному етапі розвитку суспільства посилюється необхідність узгодження політичних позицій, розширюється та підвищується інтенсивність політичної комунікації. Політична комунікація є одним із головних компонентів ведення політичної боротьби, основним механізмом розвитку сучасного політичного процесу, головним інструментом легітимації влади та її рішень. Активно проникаючи в сферу політики, нові інформаційно-комунікаційні технології не лише якісно видозмінили старі уявлення, установки, стереотипи, але й вплинули на трансформацію багатьох форм політичної поведінки, моделей взаємовідносин між політичними інститутами й індивідами.

Політична комунікація є необхідною складовою частиною політики, що обумовлено природою політики як колективної, складно організованої цілеспрямованої діяльності, що направлена на реалізацію групових цілей та інтересів, які зачіпають також й інтереси всього суспільства.

Мета статті – розкрити сутність і специфіку структурно-функціонального підходу до аналізу політичної комунікації; виявити структурні елементи, охарактеризувати функції політичної комунікації і запропонувати їх класифікацію.

Вивчення особливостей комунікативного процесу сприяє формуванню громадянської свідомості та правової і політичної культури, навичок позитивно-активної участі політичних суб'єктів, допомагає акторам політичного процесу визначити цілі розвитку суспільства та свої політичні позиції і ролі в соціально-політичних трансформаціях. Політичні комунікації є однією з найбільш мобільних сфер, що відображає зміни, які відбуваються в суспільстві, та дозволяє глибше зрозуміти природу соціально-політичних перетворень.

Комунікація входить до сфери досліджень багатьох вчених. За кордоном вивченню й аналізу процесу комунікації, її місцю в соціокультурних і політичних процесах історично приділялася значна увага. Теорію масової комунікації та її засобів у загальному аспекті розробляли такі дослідники як: Т. Адорно, Р. Барт, З. Бауман, Д. Белл, Дж. Бенігер, П. Бурдьє, Н. Вінер, Ю. Габермас, М. Горкгаймер, Б. Гунтер, Т. Ван Дейк, Ж. Дельоз, Ж. Дерріда, Дж. Кері, Дж. Ллал, П. Лазарсфельд, Г. Лассуелл, Д. Макквейл, М. Маклюен, Т. Петерсон, Т. Роззак, Ф. Сіберт, Д. Тренеман, О. Тоффлер, М. Херманн, Р. -Ж. Шварценберг, В. Шрамм та ін.

В останні роки дослідження політичної комунікації в Україні здійснювали: С. Барматова, Ю. Ганжуров, О. Гриценко, О. Зернецька, В. Іванов, С. Кашавцева, Є. Макаренко, А. Москаленко, В. Ребало, В. Різун, Є. Тихомирова, А. Чічановський, О. Шахтемірова, В. Шкляр та ін.

Структурний функціоналізм – це методологічний підхід, що полягає в розгляді суспільства, його явищ і процесів як соціально-політичних систем, які мають свою структуру та механізми взаємодії структурних елементів, кожен з яких виконує власну функцію (роль). Структурно-функціональний підхід передбачає розгляд політичної комунікації як певної цілісності, системи, що має складну структуру, кожен елемент якої виконує специфічні функції, спрямовані на задоволення потреб системи та її очікувань.

Аналіз структури політичної комунікації як системи орієнтує дослідника на встановлення частин та зв'язків між ними. Він передбачає декілька послідовних процедур: а) з'ясування складу системи (з яких елементів і підсистем вона складається); б) визначення зв'язків між частинами системи (між елементами і підсистемами); в) визначення ступеня складності системи (наявність в ній структурних рівнів і структурної ієрархії); г) порівняння даної системи з іншими системами.

Функціональний аналіз політичної комунікації передбачає розгляд взаємодії частин системи з точки зору їх ролі в її збереженні та відтворенні. Він включає в себе наступні процедури: а) визначення головної (основної) функції; б) зазначення окремих функцій системи (підфункцій), тобто тих функцій, що реалізуються окремими частинами системи; в) встановлення рівня та характеру функціональної єдності та функціональної ієрархії частин системи; г) виявлення дисфункцій системи та визначення способів їх нейтралізації; д) характеристика механізмів регуляції системи.

Структурно-функціональна теорія постає із соціологічної теорії дії американського соціолога Т. Парсонса, творця системно-функціональної школи в соціології, і значною мірою спирається на положення американського соціолога Р. Мертона, на думку якого, всі дії в суспільстві обумовлені його потребами. За Парсонсом, кожна соціальна система має передумови адаптації, ціледосягнення, інтеграції, відтворення та збереження структури. Відзначаючи важливу конструктивну роль комунікації в становленні та розвитку людської діяльності, у функціонуванні соціальних систем, він підкреслював, що надзвичайна складність систем людської діяльності неможлива без відносно стабільних символічних систем, а останні створюються та функціонують лише завдяки процесам комунікації. Справа в тому, що ситуація двох осіб, що беруть участь у взаємодії, ніколи не буває ідентичною, тому без здатності до абстрагування значень від окремих ситуацій і введення цих абстрактних символів, значень, норм в символічну систему культури, «комунікація була б неможлива» [1, с. 468]. «Оскільки комунікація є частиною соціального процесу, остільки, – пише Т. Парсонс, – особи діють в межах ролі, природа якої залежить від їх відносин із актуальними та реальними реципієнтами повідомлення, і від джерел, з яких вона отримує комунікативний зміст» [2, с. 514]. Згідно з Парсонсом, в процесі комунікації взаємодіють декілька елементів: 1) дія актора чи носія повідомлення; 2) реакція реципієнта у відповідь; 3) зміст комунікативного процесу; 4) взаємні ролі, що пов'язують учасників комунікативної взаємодії.

Представники структурно-функціонального підходу вивчення політичної комунікації (Г. Алмонд, Дж. Коулмен та ін.) розглядали даний феномен як одну з функцій політичної системи, характеризували його в чотирьох аспектах: гомогенність політичної інформації, її мобільність, обсяг, спрямованість. У розвинених політичних системах «послання» зазвичай розуміють всі, а у системах, що розвиваються, інформація є гетерогенною, залежить від адресата (житель міста, села), величина розриву при цьому залежить від рівня соціокультурного та політичного розвитку країни. У розвинених системах циркуляція інформації не зіштовхується з перешкодами, а в системах, що розвиваються, «межами» для неї виступають місце проживання (місто – село), ступінь грамотності тощо. Обсяг інформації, що циркулює в розвинених системах, більший, ніж в тих, що розвиваються. І, нарешті, якщо для розвинених систем характерними є взаємообмін і зв'язок між керуючими і керованими, то у системах, що розвиваються, взаємообмін і зв'язок функціонують в одному напрямку, від перших до других.

Розширення уявлень про політичну комунікацію, розуміння її структури та функцій може сприяти створенню відповідної політичної культури громадян і еліти, а також демократизації суспільних відносин.

В структурі політичної комунікації можна виокремити як змістовний, ідеальний елемент, так і формальний, матеріальний (канали, засоби). Політична, як і будь-яка інша, комунікація передбачає наявність комунікатора (відправника і джерела), мета якого полягає в тому, щоб впливати на отримувача, передавати певне повідомлення (структура комунікації залежить від мети комунікантів). Повідомлення може бути закодоване за допомогою вербальних (невербальних) знаків, символів, що містять ті чи інші смисли, і передаються певним каналом. На даному етапі формується визначений стиль політичної поведінки комунікантів. Отримувачу для розуміння змісту переданого повідомлення необхідно його розкодувати (декодувати). Комунікація передбачає і зворотний зв'язок, завдяки якому відправник переконується, що повідомлення дісталось адресата і той його відповідним чином інтерпретував.

Розглянемо вище наведені елементи політичної комунікації більш детально.

Джерело повідомлення. В якості джерела (суб'єкта, відправника) можуть виступати окремі індивіди, групи людей, політичні інститути (державні установи, політичні партії, рухи, громадянське суспільство, групи інтересів і групи тиску тощо). Джерело виступає ініціатором комунікативного процесу, який починається тільки тоді, коли у відправника виникає потреба в створенні і передачі якого-небудь повідомлення. Необхідно відзначити, що творець повідомлення не завжди виступає в ролі комунікатора, що передає це повідомлення безпосередньо (дане положення стосується масової комунікації). Так, рекламні радіоролики в період виборчих кампаній створюються не самими радіожурналістами, а в агентствах,

що спеціалізуються на виробництві реклами. Робітники радіо їх лише транслюють в ефір. Але й рекламні агентства лише реалізують ідеї, висловлені рекламодавцями (політиками і політичними партіями). Таким чином, радіостанція виступає в даному випадку в якості не джерела, а комунікатора.

Відправник (джерело) намагається заздалегідь визначити, яке враження дістане отримувач від переданого повідомлення, тобто як отримувач сприйме та інтерпретує інформацію. При цьому немає гарантії, що отримувач зрозуміє відправника саме так, як того хотів би останній. Результат інтерпретації залежить від багатьох факторів, серед яких найбільш важливими є наступні характеристики джерела: статус, надійність і кваліфікація [2, с. 189]. Вони найбільше впливають і на ступінь довіри аудиторії до інформації, і на тривалість впливу інформації на аудиторію. Важливими факторами, що впливають на процес комунікації, на силу впливу повідомлення на аудиторію та його інтерпретацію, є загальна ситуація (сприятлива, несприятлива чи нейтральна), тема повідомлення, час його оприлюднення, а також спосіб представлення (кодування) повідомлення.

Кодування. Мета кодування – доведення задуму (ідеї) відправника до отримувача; забезпечення такої інтерпретації повідомлення отримувачем, яка є адекватною задуму відправника. Іншими словами, отримувач повинен сприйняти зміст повідомлення саме таким, яким його вклав відправник. Для цього використовуються системи кодів – символів і знаків, які однаково інтерпретуються обома сторонами. У комунікативістиці під кодуванням часто розуміють відповідну переробку вихідної ідеї повідомлення з метою її доведення до адресата. Наприклад, політична програма партії може бути представлена у вигляді брошур, листівок, котрі поширюються в період виборчої кампанії в публічних місцях, у вигляді рекламних роликів на радіо та телебаченні, прес-конференцій тощо. Для кожного з перерахованих випадків є характерною особлива форма представлення інформації, використання мови й інших комунікативних засобів доведення повідомлень адресату. Кожного разу конкретний кодувальник (професійний політик, вчений-політолог, прес-секретар, редактор, спічрайтер тощо) буде переробляти вихідну ідею, вносячи в неї щось своє, суб'єктивне, що сприятиме, за його задумом, більш ефективній комунікації.

Повідомлення – це вже осмислена і відповідним чином (за допомогою мови чи інших знакових систем) закодована інформація. Політичне повідомлення може бути передане під час особистої зустрічі суб'єктів політики, в ході їх виступів перед аудиторією (парламентські слухання, прямі лінії Президента з населенням та ін.), за допомогою преси, радіо, телебачення, електронної пошти тощо. Зміст повідомлення складають певні відомості, факти, аргументи, докази, ідеї, погляди, роздуми, емоції тощо. Політичні повідомлення присвячені конкретним подіям, проблемам і рішенням, часто вони виглядають як констатація фактів, в дійсності створюючи певне ставлення до цих фактів і специфічне розуміння змісту подій. Зазвичай повідомлення – це висловлювання чи тексти з політичним змістом. Проте, в невербальній комунікації повідомленням може бути зображення (емблема партії) або фізичний предмет (прапор і герб як атрибути державної влади та її суверенітету).

Стиль політичної поведінки. Деякі дослідники стиль політичної поведінки не включають в структуру комунікаційного процесу. На думку автора стиль політичної поведінки є органічним елементом політичної комунікації, однією з найважливіших і визначальних характеристик політичних суб'єктів та комунікаційного процесу в цілому. Більше того, залежно від трансформації політичної системи і режиму адекватно змінюється комунікаційний процес і стиль поведінки суб'єктів політичної комунікації. Наприклад, при тоталітарному режимі має місце «дистанційний» стиль політичної комунікації між владою та суспільством, опосередкований великою кількістю параметрів (жорстка ієрархія, одноосібне прийняття рішень, жорстка формалізована дисципліна, караність усіх ініціатив) при декларованому тісному зв'язку партії і народу. При демократичному режимі спостерігається «дорадчий» тип політичної комунікації, який базується на децентралізації політичної влади, розвитку процесу консультацій влади та суспільства, налагодженні каналів передачі інформації, механізмів обміну думками, залучення громадян у політичний процес.

Стиль політичної поведінки є характеристикою діяльності актора політичної комунікації в контексті використовуваних ним засобів діяльності, його ставлення до цих засобів і результатів їх використання. При цьому вибір суб'єктом тих чи інших засобів суттєво визначається характером об'єкта діяльності. Засоби діяльності зазвичай називають стильовими характеристиками, під якими розуміють способи, методи, підходи, норми, принципи, які суб'єкт застосовує для досягнення своєї мети. За допомогою стильових особливостей досягають максимально ефективною (чи мінімально ефективною) взаємодії. При подальшому аналізі стилю поведінки як елемента політичної комунікації необхідно

враховувати два фактори: який стиль демонструє (реалізує) суб'єкт політичної комунікації, на скільки отримувач (ним може бути і суспільство в цілому) згоден і готовий сприймати даний політичний стиль. В результаті взаємодії цих факторів формується панівний в комунікаційному просторі стиль політичної поведінки, він багато в чому визначає якість політичного середовища, яка взаємодіє з якістю економічного, соціального, духовно-культурного життя та в остаточному підсумку визначає політичну культуру суспільства.

Декодування – це зворотний процес перекладу закодованого повідомлення на мову, зрозумілу отримувачу. Це процес надання певного змісту отриманим сигналам і визначення початкового задуму, вихідної ідеї відправника, розуміння змісту його повідомлення. Якщо отримувач адекватно розшифрує зміст повідомлення, то його реакція буде саме такою, яку і намагався викликати відправник (джерело) повідомлення. Необхідно враховувати те, як отримувач розшифрує повідомлення, це значною мірою залежить від індивідуальних особливостей сприйняття інформації, притаманних кожній людині. Розуміння індивідуальних особливостей сприйняття – ключ до ефективної комунікації. Найбільш ефективні політичні комунікації встановлюються в тому випадку, коли процеси кодування і розшифрування інформації є однаковими. Коли ці процеси стають різнорідними, комунікація руйнується. Н. Вінер назвав цю проблему ентропією, тобто тенденцією процесів людського спілкування до розпилення.

Канал є проміжною ланкою від комунікатора до реципієнта. Це усне звертання, телефонний і інтерактивний зв'язок, збори, мітинги. В якості каналу може виступати офіс, де відбувається обмін інформацією, вулична чи будь-яка інша реклама, ЗМІ, Інтернет тощо. Стосовно політичної комунікації велике значення мають такі канали як парламентські слухання, політичні дебати, виступи політичних лідерів перед населенням, щоденні новинні передачі. Процес обміну інформацією, таким чином, проходить за запланованою, формалізованою чи незапланованою, неформалізованою схемою.

Отримувач – той (або ті), кому повідомлення адресоване. Саме для нього і здійснюється комунікація. Отримувачем може бути одна особа, група осіб, суспільство в цілому чи якась його частина. Коли в ролі отримувача виступає більше ніж одна особа, отримувача називають аудиторією комунікації. Характеристики отримувача є одним з найважливіших факторів, що впливають на результативність (ефект) комунікації. Вище зазначалось, що результативність комунікації обумовлена джерелом комунікації (його статусом, надійністю та компетентністю), характером повідомлення, часом й умовами його передачі, способом кодування. Не менш важливою умовою є здатність отримувача сприймати та декодувати надіслане йому повідомлення, тобто розпізнавати й інтерпретувати його зміст. Ця здатність визначається компетентністю отримувача, його життєвим досвідом, груповою приналежністю, ціннісними орієнтаціями, загальною культурою, соціокультурними рамками, в яких здійснюється комунікація. Реакція отримувача виступає основним індикатором результативності комунікації. Результативність комунікації визначається ступенем її впливу на отримувача, на його установки (тобто відносно стійкі уявлення), звички, стереотипи тощо. Це не означає (хоча і не виключає), що вони обов'язково повинні змінити свій вектор чи змінитися на протилежні.

Зворотний зв'язок. В теорії комунікації під зворотним зв'язком розуміють реакцію отримувача у відповідь на повідомлення джерела. При наявності зворотного зв'язку комунікація стає двостороннім процесом, який дозволяє обом сторонам коригувати свої цілі і свою поведінку по відношенню одна до одної. Саме завдяки зворотному зв'язку джерело інформації дізнається, чи досягнуто бажаного результату комунікації (позитивний зворотний зв'язок), чи не досягнуто, чи повідомлення викликало не ту реакцію, на яку розраховувало джерело (негативний зворотний зв'язок). Проте, існує точка зору, що для підвищення ефективності комунікації негативний зворотний зв'язок має навіть більше практичне значення, ніж позитивний. З метою підвищення ефективності комунікації необхідно приділяти увагу проблемі комунікативних бар'єрів й удосконаленню практичних навичок їх подолання.

При передачі повідомлення на його шляху виникають бар'єри та перешкоди. Під комунікативними бар'єрами зазвичай розуміють компоненти, що перешкоджають ефективній комунікації і блокують її. Ця проблема є дуже важливою, тому що невдала політична комунікація може призвести до серйозних неприємностей для її учасників через те, що передана інформація була прийнята неповністю, у викривленому вигляді чи не прийнята взагалі. Під час діалогу між людьми різної національності, наприклад, може виникнути мовний бар'єр. У політичній комунікації між керуючими та керованими в якості перешкод і бар'єрів можуть виступати статусні відмінності між ними, чи бажання почути тільки те, що хочеться почути. Під час бесіди перешкодою можуть бути і відволікання, і неправильна інтерпретація отриманої інформації реципієнтом, і семантичні проблеми

(надання різних значень одним і тим самим словам). Врахувати всю сукупність факторів, які можуть перешкоджати повідомленню, практично неможливо – вони занадто різноманітні. Різні види політичної комунікації (вербальна, невербальна, масова, електоральна тощо) також створюють свої специфічні бар'єри. В якості підстав класифікації комунікативних бар'єрів доцільно виокремити середовище (зовнішні умови) комунікації, технічні засоби комунікації і саму людину як головну діючу особу будь-якого комунікативного акту.

До бар'єрів зовнішнього середовища відносять: акустичні перешкоди (шум в приміщенні чи за вікном, ремонтні роботи, телефонні дзвінки тощо); відволікаюче навколишнє оточення (яскраве сонце чи, навпаки, погане освітлення, пейзаж за вікном, тобто все те, що може відволікти увагу співрозмовників); температурні умови (занадто холодно чи занадто спекотно в приміщенні); природні умови (дощ, вітер, високий чи низький тиск) [3, с. 152]. На політичну комунікацію безпосередньо впливають природно-кліматичні умови. Так, наприклад, доведено, що якщо у день виборів холодно, дощова погода, то відсоток явки виборців буде нижчим. Крім того, зовнішніми факторами, які впливають на здійснення політичної комунікації, є економіка, міжнародна політика, соціальна та культурна сфери. Наприклад, від особливостей менталітету, розвитку (чи несприйняття) демократичних традицій, зрілості громадянської культури залежить характер відстоювання політичних інтересів акторів. Напружена міжнародна ситуація, як зовнішнє середовище по відношенню до політичної комунікації, впливає на спосіб подачі інформації, її відбір, дозування і сприйняття населення.

Джерелом технічних перешкод є сам канал комунікації (телефон, радіоефір тощо), коли в каналі комунікації з'являються перешкоди повідомленню (сигналу). Перешкоди можуть повністю перекривати канал комунікації, частково викривляючи інформацію. У науковій літературі технічні бар'єри ще називають «шумами». Можна виокремити наступні технічні бар'єри комунікації, які одночасно обумовлені і людським фактором: неправильне використання техніки зв'язку (відсутність навичок роботи з відповідною технікою, помилка в адресі електронної пошти тощо); неправильний вибір технічного засобу для передачі повідомлення (наприклад, спроба передати телефоном повідомлення, адекватне сприйняття якого потребує використання аудіовізуальних засобів тощо).

Більшість бар'єрів комунікації обумовлені людиною, тому що комунікативні бар'єри – це в першу чергу бар'єри нерозуміння людьми одне одного. «Людські» бар'єри комунікації можна поділити на психофізіологічні, соціальні та культурно-національні. Психофізіологічні перешкоди виникають через сенсорні здатності (слух, зір, шкірно-тактильні відчуття), особливості людського сприйняття, здатності людського мозку до запам'ятовування і обробки інформації. Соціальні перешкоди виражені в приналежності комунікантів до різних соціальних груп чи організацій, вони обумовлені соціальними нормами, заборонами, обмеженнями в отриманні інформації.

Таким чином, формуючись в певному соціальному середовищі, людина одночасно формується і в певному культурному середовищі. Націям, класам, соціальним, професійним, релігійним групам притаманно створювати свою власну культуру, власні знакові системи (мови), стереотипи мислення та стандарти поведінки, які особливо помітні при зіткненні з іншими культурами. Наявність багатьох культур і субкультур важко переоцінити, оскільки в іншому випадку світ був би одноманітним і статичним. Проте, представники різних культур можуть зіштовхнутися з серйозними комунікативними проблемами, пов'язаними з неспівпадінням, а інколи і конфліктом норм, цінностей, стереотипів свідомості та поведінки. Це неспівпадіння породжує культурні бар'єри комунікації.

Для всіх людей важливо вміти спілкуватись таким чином, щоб їх правильно розуміли, щоб їх слухали та чули. Для державних діячів, політиків, політконсультантів, політологів уміння «донести» свою думку, точку зору, свої знання до партнера, виборця та просто аудиторії є частиною професії, тому вони повинні надавати значної уваги проблемі комунікативних бар'єрів і вдосконаленню практичних навичок їх подолання.

Спроби систематизувати головні функції політичної комунікації розпочалися давно. Ще Г. Лассуелл виділив базові функції комунікації: спостереження за оточуючим середовищем, кореляція різних частин суспільства у відповідь на середовище, передача культурної спадщини. Інакше кажучи, політична комунікація повинна передавати, коментувати й інтерпретувати інформацію, щоб допомогти людям скласти повне уявлення про події і досягти консенсусу; відображати культурні цінності та символи, життєво важливі для ідентичності та наступності суспільного розвитку. Іншими дослідниками в сфері політичної комунікації функції Лассуелла доповнювалися і корегувалися. Ч. Райт додав «розважальну» функцію, яка, окрім передачі культури, має інший аспект – приносить розслаблення, знімає напругу, що допомагає людям упоратись з життєвими проблемами, а суспільству упоратись з кризами. Д. Макквейл розвинув цю класифікацію та запропонував

ще одну функцію – мобілізуючу, оскільки комунікація повинна сприяти національним інтересам і впроваджувати основні цінності та моделі поведінки, особливо під час криз.

Враховуючи досвід попередніх досліджень специфіки політичної комунікації, можна запропонувати наступну класифікацію основних функцій.

1. Інформаційна функція забезпечує інформацією про політичні події в країні та закордоном, сигналізує про відносини з владою, здійснює безперервний і постійний обмін інформаційних потоків у політичній системі.

2. Культурна функція політичної комунікації виражає та зберігає пануючу культуру, забезпечує політичну спадковість, заохочує формування традицій, сприяє використанню позитивного політичного досвіду.

3. Кореляційна функція пояснює, інтерпретує та коментує політичні події і політичну інформацію, забезпечує підтримку чи здійснює критику існуючої влади та норм (легітимація чи ослаблення влади), сприяє формуванню суспільної думки, забезпечує політичну соціалізацію, координує різні форми політичної діяльності та політичної участі.

4. Теоретична функція передбачає розробку основних концептуальних парадигм, що пояснюють механізми комунікації, інформаційного обміну, взаємодії.

5. Організаційно-мобілізаційна функція особливої актуальності набуває в кризових ситуаціях. Її суть полягає у використанні енергії суспільства, його фінансових, матеріальних, людських ресурсів, забезпеченні оптимальної підтримки політики, що проводиться, рекрутуванні кадрів для здійснення влади.

6. Функція маніпулювання суспільною свідомістю передбачає приховане управління політичною свідомістю та поведінкою людей з метою примусити їх діяти чи не діяти в інтересах комунікаторів (маніпуляторів). Ця функція політичної комунікації набуває особливої актуальності в період виборчих кампаній, коли різні політичні сили часто використовують прийоми маніпулятивного впливу на електорат.

7. Функція регулювання конфліктів. У перехідний період, коли старі звичні цінності вже зруйновані, а нові поки не визначені й не прийнятні в повному обсязі, відбувається порушення рівноваги в суспільстві. Саме комунікація повинна в межах політичної системи затвердити легітимність нових цінностей, що будуть відповідати вимогам системи. Інакше політична система набуде конфліктного характеру. Політична система може виступати основною умовою співробітництва та вирішення конфліктів.

8. Іміджева функція пов'язана з трансляцією іміджу в процесі численних політичних комунікацій. Імідж – це образ політичного суб'єкта, що виникає в суспільній свідомості під впливом суб'єктивних і об'єктивних факторів і містить як реальні, так і ілюзорні характеристики суб'єкта.

Отже, комунікація в політичній діяльності означає процес, за допомогою якого інформація передається від комунікатора до отримувача комунікаційними каналами з метою формування, стабілізації чи зміни поведінки отримувача, завдяки адекватно сприйнятій інформації. Тому настільки важливим є аналіз структури та функцій політичної комунікації.

Політична комунікація виступає як специфічний вид політичних відносин, за допомогою якого суб'єкти, які домінують в політиці, регулюють виробництво та поширення суспільно-політичних ідей свого часу. Структура політичної комунікації включає в себе суб'єктів комунікації (комунікатора, комунікантів), комунікаційну діяльність (процес кодування, вибір каналу передачі), комунікативні повідомлення (політичну інформацію), комунікативну діяльність (процес декодування й інтерпретації) і комунікаційні бар'єри.

Бібліографічні посилання:

1. Парсонс Т. Понятіе общества: компоненты и их взаимоотношения / Американская социологическая мысль: Тексты / Т. Парсонс. – М., 1996. – 526 с.
2. Королько В. Г. Основы публич рилейшнз / В. Г. Королько. – М. : «Рефл-бук», К. : «Ваклер». – 2000. – 528 с.
3. Основы теории коммуникации: Учебник / Под ред. М. А. Василика. – М. : Гардарики, 2003. – 615 с.

Заславская О. А. Политическая коммуникация в контексте структурно-функционального подхода.

Раскрыта сущность и специфика структурно-функционального подхода к анализу политической коммуникации. Выявлены структурные элементы, охарактеризованы функции политической коммуникации и предложена их классификация.

Ключевые слова: коммуникация, политическая коммуникация, политическая информация, коммуникатор, коммуникант.

Zaslavska O. Political Communication in the Context of Structural and Functional Approach.

The essence and the specific structural and functional approach to the analysis of political communication is disclosed. Structural elements are identified, functions of political communication are described and their classification is proposed.

Keywords: communication, political communication, political information, communicator, communicant.

Надійшла до редколегії 28.02.2013 р.